

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Tehnični komercialist

HALAL IZDELKI V SLOVENIJI

Mentorica: mag. Maja Zalokar
Lektorica: Maša Zevnik, univ. dipl. slov.

Kandidat: Demir Adrović

Kranj, julij 2013

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici mag. Maji Zalokar za njeno pomoč in napotke, ki so mi olajšali pisanje diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi lektorici Maši Zevnik, ki je diplomsko delo jezikovno in slovnično pregledala.

IZJAVA

»Študent Demir Adrović izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom mag. Maje Zalokar«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

V diplomskem delu opisujemo halal izdelke in njihovo ponudbo v Sloveniji.

Ker se število pripadnikov islamske veroizpovedi po vsem svetu in tudi v Sloveniji povečuje, želimo ugotoviti, kakšno je dejansko stanje pri nas, kakšna je ponudba tovrstnih izdelkov, kako prepoznaven je halal, ne samo pri pripadnikih islamske veroizpovedi, pač pa tudi pri pripadnikih drugih verskih skupnosti.

Da smo ugotovili, kakšno je dejansko stanje s halal izdelki v Sloveniji, smo opravili raziskovalno delo, ki je zajemalo vse od spoznavanja izdelkov halal, anketiranje o halal ponudbi in pomenu halala.

Na podlagi raziskav smo zasnovali poslovni načrt, kako bi povečali ponudbo halal izdelkov pri nas in kako bi čim bolj približali halal izdelke vsem državljanom RS.

V diplomskem delu opisujemo, kaj pomeni halal, kakšen je halal certifikat, kako nastane halal izdelek, katere kontrole delujejo pri izdelavi izdelka in kako pomembni so halal izdelki za svetovni trg.

KLJUČNE BESEDE:

- halal,
- halal certifikat,
- halal izdelki,
- nov izdelek na novem trgu,
- muslimani,
- tržna niša.

ABSTRACT

The main theme in this thesis are halal products and their supply in Slovenia.

Because number of believers in islam is rising up around the world as well in Slovenia, we want to find out what is the actual situation in our contry, how is with halal offer, how known is halal product by muslims and other members of religious denominations.

In order to find out actual situation of halal products in Slovenia we conducted reserch, based on knowing halal product, interviewing about halal offer and meaning of halal himself

On the basis of research we have designed business plan, how to increase the supply of halal products in Slovenia, how to bring halal products to all citizens of the Republic of Slovenia.

With thesis we show what means halal, how looks halal certificate, how is made halal product, which controls work in manufacture of halal product and how important are halal products for global market.

KEYWORDS

- halal,
- halal certificate,
- halal products,
- new product on market,
- muslims,
- niche market.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev problema	1
1.2	Cilji naloge	1
1.3	Predstavitev okolja.....	2
1.4	Predpostavke in omejitve.....	2
1.5	Metode dela	2
2	TEORETIČNE OSNOVE	3
2.1	Kaj je halal?	3
2.1	Kaj vse spada pod halal.....	3
2.3	Kaj vse dopušča halal.....	4
2.4	Halal trg	5
2.5	Halal certifikat	5
2.6	Postopek certificiranja halal kakovosti	5
2.7	Muslimani v Sloveniji	6
3	HALAL IZDELKI V SLOVENIJI	8
3.1	Halal izdelki v tujini	8
4	RAZISKAVA TRGA.....	9
4.1	Namen in cilj raziskave	9
4.2	Ključna vprašanja za raziskavo	9
4.3	Analiza ankete	9
5	OCENA UČINKOV	21
5.2	Pogoji za uvedbo halal izdelkov.....	23
6	ZAKLJUČKI.....	26
	LITERATURA IN VIRI	28
	PRILOGE.....	29
	KAZALO SLIK.....	31
	KAZALO TABEL	31
	KAZALO GRAFOV	31

1 UVOD

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

V nalogi bomo predstavili dokaj neznano skupino izdelkov, ki se imenujejo halal izdelki. Gre za proizvode, ki jih »dovoljuje« islamsko pravo in so narejeni po strogih higienskih ter verskih načelih, ki se nanašajo za posamezen produkt. Največ uporabnikov teh izdelkov je pripadnikov islamske veroizpovedi, vendar se število povečuje tudi pri ostalih ljudeh drugih veroizpovedi. Največji problem v Sloveniji je, da je ponudba halal izdelkov zelo slaba, še posebej ob dejstvu, da je islam druga največja verska skupnost v Sloveniji in ena najbolj rastočih religij na svetu in pri nas. Prav tako ne gre spregledati dejstva, da so tudi ostali prebivalci, ki so različnih veroizpovedi, neozaveščeni o prednostih, ki jih ponuja halal hrana, saj gre za strogo kontrolirano proizvodnjo, od paše do zakola in končnega izdelka.

Bistvo halal izdelka je, da je potrebno zadovoljiti vse predpise o zdravstveni neoporečnosti, higieni in sanitaciji.

Opazili smo, da je v Sloveniji problem, ker je izjemno slaba ponudba tako imenovanih halal izdelkov, predvsem glede na število muslimanov, ki živijo tukaj. Priložnosti vidimo tudi pri ostalih pripadnikih različnih veroizpovedi, saj halal ni samo prakticiranje islamske vere, ampak je sinonim za zdravo in kakovostno hrano ter izdelke.

Področje, ki ga želimo raziskati, se nanaša na ponudbo halal izdelkov, na metode, ki bi povečale ponudbo in uporabo teh izdelkov, in koliko muslimanov je pripravljenih kupovati tovrstne izdelke glede na njihovo število. Prav tako nas zanimajo podatki pripadnikov ostalih ver, oziroma vseh ljudi, katere koli etične pripadnosti.

1.2 CILJI NALOGE

Cilj naloge je ugotoviti, koliko trgovskih in gostinskih obratov obstaja, povprašati pripadnike islamske veroizpovedi, ali si želijo več tovrstne ponudbe, kje bi bilo smiselno odpreti trgovino ali gostinski obrat. Prav tako je eden od ciljev, da halal izdelke približamo širši slovenski javnosti, saj je ozaveščenost o tem zelo slaba.

Naloga bo v veliki meri pripomogla k prepoznavanju halal izdelkov in seznanila tako muslimane kot ostale vernike, kje bi bilo mogoče dobiti tovrstne izdelke. Treba bo raziskati trg v Sloveniji in dobiti izhodiščno točko o trenutnem stanju, ki nas bo pripeljal do rešitve in olajšanja nekaterih verskih navad in obredov muslimanov v Sloveniji.

1.3 PREDSTAVITEV OKOLJA

Halal izdelki so v veliki meri pomembni za pripadnike muslimanske veroizpovedi, saj poleg splošno znanega dejstva, da muslimani ne smejo jesti svinjskega mesa, velja, da morajo biti pri ostali živini izpolnjeni določeni higienski pogoji, na podlagi katerih lahko uživajo hrano oziroma meso. Poleg tega pa halal predstavlja način zdravega življenja in je sinonim za zdravo in kakovostno hrano oziroma izdelke.

Vendar halal ni namenjen samo pripadnikom islamske veroizpovedi, pač pa vsem, ki želijo živeti zdravo in jesti kontrolirane izdelke, potrjene z zahtevnimi higienskimi certifikati, kjer ni prostora za napake. Halal se globalno odlično prodaja, v državah EU in tudi drugod po svetu imajo v restavracijah in trgovinah dobro ponudbo, zato je halal prepoznaven ne glede na versko opredeljenost.

1.4 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Predpostavke v diplomskem delu so, da so halal izdelki tržna niša, nekaj novega, neraziskanega na slovenskem trgu. Ker se je v zadnjih dvajsetih letih povečalo število pripadnikov islamske veroizpovedi za kar 69 %, številka naj bi se potrojila do leta 2030, posledično narašča tudi potreba po halal izdelkih, zato bi bilo treba povečati ponudbo tovrstnih izdelkov, ki so edina oblika živila, ki ga »dovoljuje« islamsko pravo. Ob napovedi, da se bo število prebivalcev islamske vere samo še večalo, je logična predpostavka, da bo treba povečati ponudbo halal izdelkov v Sloveniji, s čimer bi se povečala kakovost življenja tako muslimanov kot tudi ostalih Slovencev, s tem pa tudi donosnost samih halal izdelkov.

V Sloveniji je opazen predvsem problem zadržanosti pri novih idejah, prav tako so podjetniki previdnejši pri vstopanju na svetovni trg. Zelo malo oziroma nič vlagatelji ne vlagajo v promocijo halal izdelkov, da bi bili prepoznavni.

Največjo omejitev predstavlja negativno mnenje o islamu pri ostalih prebivalcih Republike Slovenije, saj ima večina le »medijsko« znanje o islamu, ki se najpogosteje povezuje s terorističnimi napadi po svetu. Posledično prevladuje negativno mnenje in nezanimanje za tako vero in njene prakse.

1.5 METODE DELA

Pri izdelavi diplomskega dela bomo uporabljali naslednje metode raziskovanja:

- deskriptivna metoda dela z analizo obstoječe literature,
- analitična metoda – naredili bomo analizo halal trga v Sloveniji,
- metoda anketiranja nam bo povedala, kakšen je interes muslimanov za take izdelke in v kolikšni meri jih poznajo.

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 KAJ JE HALAL?

»Halal (حلال, ḥalal, halaal) je izraz iz *arabskega jezika*, ki pomeni »dovoljeno« oziroma »čisto«, nanaša pa se na obnašanje, *komunikacijo*, oblačila in živila, ki jih *islamsko pravo* dovoljuje ali dopušča« (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Halal>). Njeno nasprotje je »haram«, ki pomeni prepovedano.

Halal je muslimanski izraz za »zakonski« ali »dovoljen«. Ne nanaša se le na označevanje hrane, temveč tudi na druge dobrine. V prehrani oznako »halal« uporabljamo za označevanje hrane, ki je primerna za prehranjevanje, skladno z islamskimi zakoni. Živila, označena kot halal, ne smejo vsebovati svinjine ali izdelkov iz le-te, prav tako ne smejo vsebovati krvi. Živali ne smejo biti neprimerno zaklane in vsebovati alkohola.

Različni narodi in ljudstva so se od nekdaj razlikovala po tem, kaj pojedjo in kaj popijejo, kaj so smatrali kot dovoljeno in kaj kot prepovedano, še posebej, ko se govori o hrani živalskega porekla/izvora. Pri hrani in pijači rastlinskega izvora pa skoraj pri nobenem narodu ni bilo velikih razlik. Islam ne prepoveduje nobene od rastlin, ki se uporabljajo za predelavo in uporabo (s fermentiranjem) alkohola. Dovoljeno jih je uporabljati, dokler se nahajajo v nefermentiranem stanju. Vse rastline (morske in kopenske) je dovoljeno (halal) jesti, v kolikor ne škodujejo človeku. To pomeni, da ne smejo biti strupene in ne smejo vsebovati opojnih substanc. Spoznali bomo, da islam prepoveduje uživanje vsega, kar opija, kar škoduje možganskim funkcijam in sistemu ali celotnem telesu.

Osnovno pravilo islama pravi, da je dovoljeno jesti vse, razen v primeru, da obstaja dokaz iz Korana ali sune (paralelni vir Korana), ki določeno stvar prepoveduje (Al-Qaradawi, 1997).

2.1 KAJ VSE SPADA POD HALAL

V tem poglavju je predstavljen proces zakola, govorili bomo o hrani in halalu. Hrano delimo na rastline in živali, ki se še naprej delijo na kopenske in morske oziroma vodne.

Slika 1: Delitev hrane
(Vir: Al-Qaradawi, 1997)

Da pridemo do spoznanja, kaj vse spada pod halal hrano, moramo prav tako poznati hrano, ki je prepovedana oziroma **haram**, saj je število živali, ki so prepovedane, (haram) manjše od števila dovoljenih (halal). Vsi muslimani kot tudi nemuslimani vedo, da je prepovedano jesti svinjino, vendar pa je prepovedano jesti tudi vsako žival, ki ni pravilno zaklana ali prepovedana s strani Korana. Kot piše v Koranu, »so vam prepovedani mrhovina, kri in meso svinje, kot tudi meso živali, ki je bila zaklana v imenu nekoga drugega razen Alaha, meso zadavljene ali udarjene živali, strmoglavljene ali z rogom nabodene živali, živali, ki so jo oklale zveri – razen če jo sami prekoljete in meso živali, darovane na žrtveniku ...« (Koran sura 5, 3 ajet).

Torej pod halal spadajo meso in izdelki iz naslednjih živali: govedo, ovce, koze, perutnina, prav tako ribe, saj je Alahov poslanec Mohamed odvrnil: »Voda je čista in vse poginule živali so dovoljene – halal.« Pod to kategorijo spadajo tudi sadje in zelenjava, testenine, riž, mlečni izdelki, čaji, izdelki iz moke ...

Največji poudarek bomo usmerili v meso in mesne izdelke, saj mora biti za razliko od zelenjave in rib vsa živina zaklana po »dhabu«. Dhab je način klanja, ki je namenjen samo kopenskim živalim in postavlja določene pogoje, kako naj bo meso zaklano, kdo naj zakolje žival in s kakšnim orodjem naj bo žival zaklana.

Da je halal klanje pravilno izvedeno, so potrebni naslednji pogoji :

- žival, ki bo zaklana, mora biti povsem zdrava,
- žival ni dovoljeno klati pred drugimi živali,
- klavec mora biti islamsko kompetenten (duševno zdrav, musliman ali pripadnik ljudstva knjige – kristjan ali jud),
- prerez grla, sapnika in dveh glavnih vratnih žil,
- orodje mora biti izredno ostro.

Ko je zakol opravljen v skladu z omenjenimi pogoji, se meso smatra za halal in tako ga lahko verniki kot tudi neverniki jedo (Al-Qaradawi, 1997, str. 77).

2.3 KAJ VSE DOPUŠČA HALAL

Halal torej dopušča vse rastlinje in hrano, narejeno po strogih kriterijih, kot jo narekuje vera sama. Dopušča tudi uporabo zdravil, kozmetike, in vsega, kar spada pod življenjski slog vsakega posameznika oziroma vernika. Iz tega naslova je tudi povpraševanje po halal izdelkih ogromno, saj je islam trenutno najhitreje rastoča vera na svetu in vzporedno tudi eden najbolj rastočih trgov na svetu (<http://www.dzemat-oberhausen.de/index.php/tekstovi/islamsko-pravo-fikh/497-islamski-principi-halala-i-harama-dr-jusuf-el-karadavi#02>).

2.4 HALAL TRG

Svetovno halal tržišče dosega letni promet okoli 635 milijard ameriških dolarjev. V Evropi se letni promet ocenjuje na 66 milijard dolarjev. Je najhitreje rastoče tržišče na svetu, katerega letna stopnja rasti se ocenjuje na okoli 50 %, do sedaj je bila letna stopnja rasti 40-% (Hrvatska gospodarska komora, 2010). Tržni potencial oziroma izdelki halal tržišča so: hrana, zdravila, kozmetika, obleka, obutev, embalaža, storitve (bančne, finančne, turistične, hotelirske, špedicija, carina, borza). Največja svetovna tržišča halal izdelkov so: Malezija, Egipt, Turčija, Indonezija, Jordanija, Katar, Pakistan, Libija, Savdska Arabija. Največji izvozniki halal izdelkov so: Avstralija, Tajska, Brazilija in Singapur. V Evropi pa za največje izvoznike veljajo Francija, Velika Britanija in Hrvaška (<http://www2.hgk.hr/komora/hrv/zupkom/split/hgkcms/images/halal%20bro%C5%A1ura.pdf>).

2.5 HALAL CERTIFIKAT

Halal certifikat je dokument, ki ga izda agencija, ki se ukvarja z dejavnostjo islamske prehrane in storitev.

Obstajata dve vrsti certifikata, in sicer je trajanje odvisno od vrste hrane, pijače in storitve. Prva vrsta certifikata je potrdilo o registraciji, kar pomeni, da so proizvodni obrati, živilski objekti, klavnice idr. pregledani in odobreni za proizvodnjo halal izdelkov.

Druga vrsta certifikata se izda za določen izdelek ali količino. To potrdilo pomeni, da navedeni proizvod ali storitev izpolnjuje smernice, ki jih je določila Agencija za izdajanje halal certifikata (http://www.halal.ba/site/index.php?option=com_content&view=article&id=533&Itemid=181&lang=ba).

2.6 POSTOPEK CERTIFICIRANJA HALAL KAKOVOSTI

Sam proces dobivanja halal certifikata je odvisen od postopka certificiranja halal kakovosti, ki je sestavni del halal standarda. Zainteresirana podjetja podajo zahtevo za certificiranje in dostavijo vso dokumentacijo, s katero dokazujejo, da poslujejo v skladu z zakonom in da lahko zadovoljijo zahteve halal kakovosti.

Ko se preveri vsa potrebna dokumentacija s strani Agencije za certificiranje halal kakovosti, se podpiše dogovor o certificiranju, nato se prične izobraževanje zaposlenih (notranjih revizorjev), ki so zadolženi za izvajanje halal kakovosti.

Podjetje mora torej pripraviti dokumentacijo, v kateri so opisani vsi postopki izvajanja zahtev halal kakovosti – od nabave surovin, proizvodnje, skladiščenja, do transporta gotovih izdelkov. Ko podjetje izvede navedene zahteve, Agencija za certificiranje halal kakovosti organizira certifikacijsko kontrolo, komisija za preverjanje preveri, ali je bilo certificiranje narejeno po predpisanih zahtevah, nato se upravni svet odloči o dodelitvi certifikata halal kakovosti. Agencija za certificiranje halal kakovosti si z najavljenimi in nenajavljenimi kontrolami in analizami gotovih proizvodov prizadeva ugotoviti prisotnosti harama, in kontrolirati, ali so bile zahteve s strani halal standarda spoštovane.

V standardizaciji halala se uporablja preventivni način preprečevanja možnosti vnosa harama v proces proizvodnje. Preprečevanje zagotavlja zavarovanje halal kakovosti in surovin v nabavi. To pomeni, da morajo vse surovine, ki se nabavljajo in se bodo koristile v procesu proizvodnje halal izdelkov, imeti halal status. V vsakem koraku proizvodnega procesa morajo biti dokumentirana analiza harama in tveganja za varnost halal proizvoda. Določijo se haram kritična mesta v procesu proizvodnje, ki morajo biti pod stalno kontrolo. Sredstva, ki se koristijo za higieno in dezinfekcijo, morajo prav tako imeti halal status.

Higiena in saniteta spadata pod obvezen del predpogoja, zlasti v podjetjih, kjer proizvajajo na isti liniji haram in halal. Gotovega izdelka se ne sme pošiljati na trg, dokler niso znani vsi rezultati končne kontrole. Izdelki morajo biti označeni z dodatno oznako halal (<http://www.halal.hr/index.php/hr/proceduracertificiranja>).

2.7 MUSLIMANI V SLOVENIJI

Islamska skupnost je ena od enaintridesetih verskih skupnosti v Sloveniji, ki so registrirane na Uradu Vlade RS za verstva. Prijavljena je bila leta 1976, čeprav njeni institucionalni začetki segajo že v šestdeseta leta. Po številu pripadnikov je islamska skupnost na drugem mestu. Največ je Bošnjakov,¹ sledijo jim Albanci, Makedonci, Turki in ostali, ki delujejo pod okriljem islamske skupnosti. Muslimani so v Sloveniji prisotni v večjem številu zadnjih trideset let in takrat so se tudi organizirali kot institucija. Islamska skupnost je prvi objekt za opravljanje verskih obredov kupila v Ljubljani na Grablovičevi 14, kjer je sedež še danes. Dne 18. 12. 1994 se je slovenska islamska skupnost odcepila od hrvaške in ustanovila svoje lastno

¹ Bošnjak je nacionalna oznaka za muslimane iz Bosne in Hercegovine, avtohtono pa živijo tudi v Sandžaku (ZRJ), Makedoniji in na Kosovu.

muftijstvo. Na konstitutivnem parlamentu so sprejeli statut organizacije, mufti pa je postal član Rijasetu v Sarajevu.

Po podatkih zadnjega popisa prebivalstva v Sloveniji iz aprila 2002 se je za muslimane opredelilo 47.488 ljudi, ki predstavljajo 2,4 % celotne slovenske populacije. V rubriki »narodna pripadnost« so se opredeljevali kot Slovenci (2.804), Albanci (5.237), Bošnjaki (19.923), Romi (868), Črnogorci (634), Hrvati (30), Makedonci (507), muslimani (9.238), Srbi (53), Jugoslovani (55) in Bosanci (5.784). Med njimi za 2.316 ljudi ni mogoče razbrati krajevne provenience, saj so tisti, ki se niso prepoznali v zgoraj naštetih, t. i. »narodnih« kategorijah, lahko izbirali med kategorijami »drugi narodno opredeljeni« (455), »regionalno opredeljeni« (15), »narodno neopredeljeni« (721), nekateri se niso želeli opredeliti (817), za nekatere pa podatki niso znani (308) (http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati_regije_prebivalstvo_dz.htm).

Islamska skupnost v Sloveniji ima dvanajst odborov: Ljubljana, Jesenice, Velenje, Maribor, Koper, Kranj, Tržič, Škofja Loka, Kočevje, Postojna, Celje in Ajdovščina. Prostorska stiska je največji problem, zato si zelo prizadevajo zgraditi islamski center v Ljubljani, ki bi vključeval džamijo, restavracijo, učilnice, dvorano za predavanja in še kaj. Islamska skupnost v Sloveniji deluje pod okriljem Rijasetu Islamske skupnosti v BiH, ki ima sedež v Sarajevu. Najbolj pomemben in vpliven organ Islamske skupnosti v Sloveniji je Sabor, v katerega se vsaka štiri leta izvolijo po trije predstavniki iz vsake krajevne skupnosti (džemata). Na lokalnem nivoju so muslimani organizirani v džemate, ki delujejo pod okriljem Muftijstva v Ljubljani. Najvišji predstavnik Rijasetu v BiH je reis-ul-ulem, hierarhično pa so pod njegovo ingerencijo muftiji. Funkcijo muftija v Republiki Sloveniji opravlja dr. Nedžad Grabus (Pašić, 2002, str. 108).

3 HALAL IZDELKI V SLOVENIJI

V Sloveniji trenutno ni trgovskega podjetja, ki bi ponujal halal meso in druge izdelke ter storitve, obstajajo pa proizvodnje mesnih izdelkov, ki imajo halal certifikat.

V nasprotju z ostalimi državami Evropske unije, ki imajo različne mesnice, restavracije, parfumerije, izdelke za osebno higieno, je v Sloveniji ponudba halal izdelkov in storitev bolj ali manj slaba. Razen nekaj izdelkov s strani proizvajalcev mesnih izdelkov, ki imajo certifikat halal in pa manjša mesnica v Ljubljani, ostalih ponudnikov teh izdelkov in storitev ni.

Tudi večina največjih trgovskih ponudnikov, tako domačih kot tujih, nima skoraj nobene ponudbe halal izdelkov, z izjemo E.Leclerca, ki ima pet halal izdelkov, vendar pa občasno prihaja do izpada dobave.

Največja pomanjkljivost obstoječega stanja je, da je v Sloveniji izredno majhna ponudba glede na število tu živčih muslimanov. Pri lastni raziskavi smo ugotovili, da največji ponudniki prehrabnih izdelkov pri nas skoraj ne ponujajo halal izdelkov oziroma jih imajo le proizvajalci določenih izdelkov, ki si lastijo halal certifikat.

Pomembno vlogo pri izdelavi rešitve za naš problem bi imeli tudi večji ponudniki mesnih izdelkov pri nas, kot so: Pivka perutninarstvo, Droga Kolinska, TMI Košaki ..., ki so se s halal certifikatom pri nas že srečali in imajo v svojem obratu manjšo linijo halal izdelkov, vendar večinoma za tuje trge. Menimo, da se je že na začetku treba osredotočiti na začetno ciljno publiko, ki so v veliki meri muslimani, vendar je tovrstna hrana neoporečna za vse, ne glede na versko/etično pripadnost, saj zagotavlja kontroliran zakol iz točno določenega porekla in načina vzrejanja živine, kar predstavlja veliko prednost v času afer, kjer na etiketah opisujejo sestavine določenega mesa, vendar se na koncu izkaže, da gre za popolnoma drugo meso oziroma izdelek sploh ne vsebuje mesa.

3.1 HALAL IZDELKI V TUJINI

Za primerjavo lahko vzamemo našo sosednjo državo Hrvaško, kjer imajo odlično ponudbo halal izdelkov v primerjavi z ostalimi članicami Evropske unije, kot tudi državami nečlanicami. Hrvaška se lahko pohvali s kar 672 milijona ameriških dolarjev izvoza, kar predstavlja približno 10 % evropske proizvodnje. V Omanu so celo odprli projekt *Hrvaška gospodarska hiša*, ki omogoča predstavitev hrvaških podjetij na arabskem trgu. Zakaj je Hrvaška toliko bolj uspešna glede na podoben odstotek islamskega prebivalstva kot Slovenija? Hrvaška je vodena z marketinško filozofijo razmišljanja, tako da je postala ena vodilnih proizvajalcev halal izdelkov na področju Evrope (Šupuk, 2011, str. 17).

4 RAZISKAVA TRGA

4.1 NAMEN IN CILJ RAZISKAVE

Namen in cilj raziskave je, da bi prišli do naslednjih ugotovitev:

- kakšna je dejanska ponudba halal izdelkov v Sloveniji,
- kako poznani so halal izdelki v Sloveniji,
- ali bi bili kupci pripravljeni kupovati halal izdelke ob povečanju ponudbe,
- ali poznajo način izdelave halal hrane v Sloveniji,
- ali poznajo halal certifikat,
- katere skupine halal izdelkov bi kupovali (hrana, kozmetika, zdravila ...),
- če kupujejo v tujini halal izdelke.

4.2 KLJUČNA VPRAŠANJA ZA RAZISKAVO

Anketni vprašalnik je bil oblikovan kot strukturirani tip spraševanja, z visokostukturiranimi in polstrukturiranimi vprašanji. Vprašanja so vseh treh tipov: odprta, vprašanja z več možnimi odgovori in dihonomna vprašanja.

S temi oblikami vprašanj smo izbrali ključna vprašanja za raziskavo, ki so:

- Ali poznate halal oziroma halal certifikat?
- Ali poznate katerega koli ponudnika s halal izdelki v Sloveniji?
- Ali bi obiskovali halal restavracije?
- Ali kupujete halal izdelke v tujini?
- Ali ste seznanjeni z načinom izdelave halal hrane?
- Katera skupina izdelkov vas najbolj zanima?

4.3 ANALIZA ANKETE

Na začetku anketnega vprašalnika je predstavljeno diplomsko delo in nagovor. Namenjen je bil vsem prebivalcem Republike Slovenije, ki so starejši od 20 let in so se lahko opredelili kot pripadniki islamske ali druge veroizpovedi oziroma so brez verskih prepričanj.

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 138 oseb, v pisni in elektronski obliki. Večina anketirancev prihaja z območja Gorenjske in Osrednjeslovenske regije, a obstaja interes še za nadaljnjo raziskavo na večjem vzorcu.

Anketni vprašalnik je bil oblikovan s tremi oblikami vprašanj, ki jih je bilo 11. Ankete so bile posredovane anketirancem v elektronski obliki in pa osebno.

Odgovori na anketna vprašanja

1. Spol

Spol	Število	Odstotki (%)
moški	99	72
ženski	39	28
skupaj	138	100

Tabela 1: Spol anketiranca

Vir: Lasten

Graf 1: Spol

Vir: Lasten

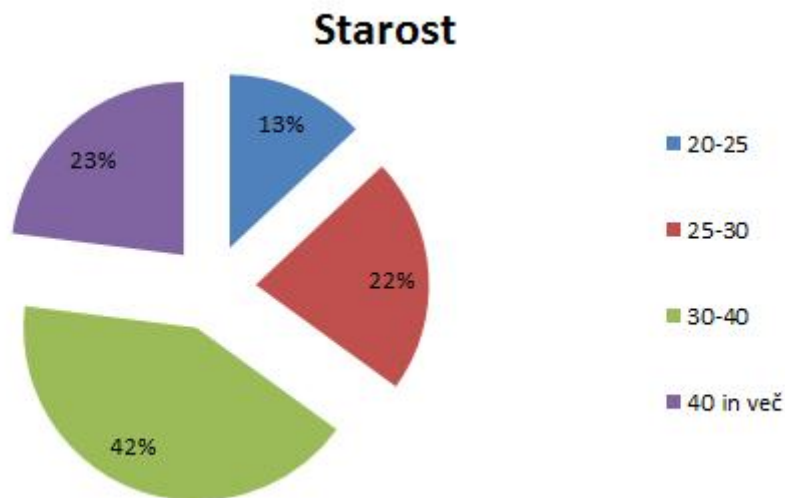
Med 138 anketiranci je bilo anketiranih 99 moških (72 %) in 39 žensk (28 %).

2. Starost

Starost	Število	%
20–25	19	13
25–30	30	22
30–40	58	42
40 in več	31	23
skupaj	138	100

Tabela 2: Starost anketirancev

Vir: Lasten

Graf 2: Starost

Vir: Lasten

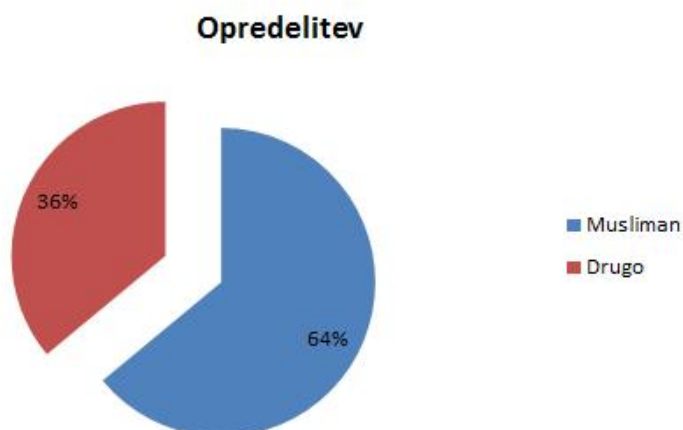
19 vprašanih (13 %) je starih med 20–25 let, naslednjih 30 (22 %) anketirancev spada v kategorijo od 25–30 let. 58 vprašanih (42 %) je starih od 30 do 40 let, kar pomeni, da je bilo teh anketirancev največ. 31 vprašanih (23 %) pa je bilo starih 40 let ali več.

3. Opredelitev

Opredelitev	Število	%
musliman	88	64
drugo	50	36
skupaj	138	100

Tabela 3: Opredelitev

Vir: Lasten

Graf 3: Opredelitev

Vir: Lasten

Med 138 anketiranimi se jih je 88 opredelilo za pripadnike islamske veroizpovedi (musliman), ostalih 50 anketiranih pa je izbralo opcijo drugo (ostale monoteistične vere in pa ateizem).

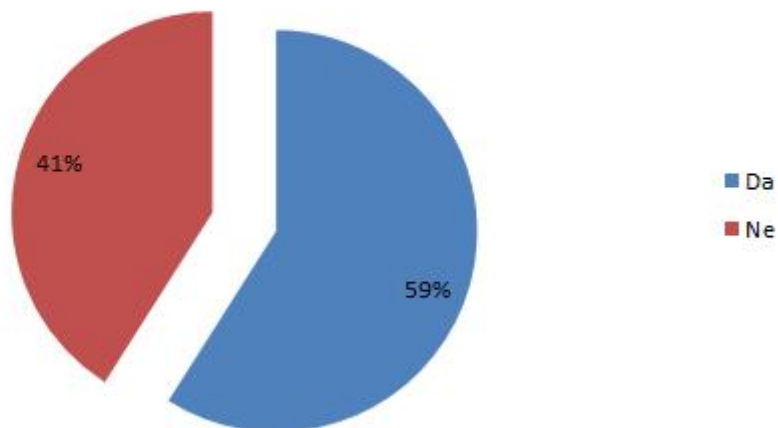
4. Ali poznate izraz halal oziroma halal certifikat?

Poznavanje halala	Število	%
da	81	59
ne	57	41
skupaj	138	100

Tabela 4: Poznavanje halala

Vir: Lasten

Poznavanje halala

Graf 4: Poznavanje halala

Vir: Lasten

59 % vprašanih pozna izraz halal oziroma so se srečali s halal izdelki, medtem ko je ostalih 57 anketirancev (41 %) odgovorilo, da se še niso srečali z izrazom halal.

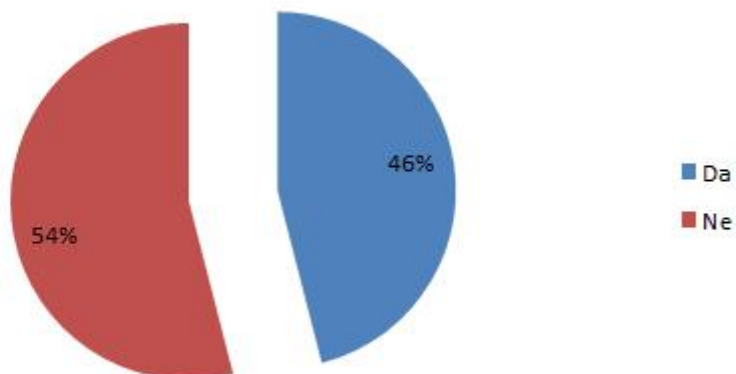
5. Ali ste seznanjeni z načinom izdelave halal hrane?

Poznavanje načina izdelave halal hrane	Število	%
da	64	46
ne	74	54
skupaj	138	100

Tabela 5: Poznavanje načina izdelave halal hrane

Vir: Lasten

Poznavanje načina izdelave halal hrane

Graf 5: Poznavanje načina izdelave halal hrane

Vir: Lasten

46 % vprašanih ne pozna načina izdelave halal hrane, kar pomeni, da je ozaveščenost o pozitivnih metodah halal slaba, saj več kot polovica vprašanih (54 %) ne pozna postopkov izdelave halal izdelkov.

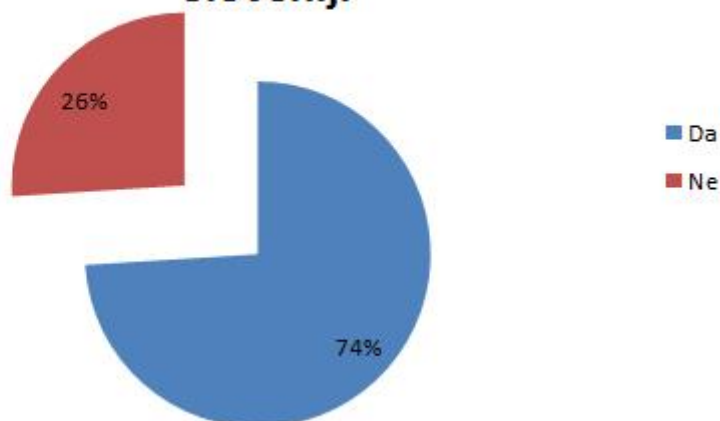
6. Ali poznate katerega koli ponudnika s halal izdelki v Sloveniji?

Poznavanje halal ponudnikov v Sloveniji	Število	%
da	102	74
ne	36	26
skupaj	138	100

Tabela 6: Poznavanje halal ponudnikov v Sloveniji

Vir: Lasten

Poznavanje halal ponudnikov v Sloveniji

Graf 6: Poznavanje halal izdelkov v Sloveniji

Vir: Lasten

74 % vprašanih ali 102 osebi se nista srečali s ponudniki halal izdelkov v Sloveniji, kar pomeni, da sta ponudba in posledično oglaševanje takih izdelkov v Sloveniji zelo slaba. 26 % vprašanih oziroma 36 anketirancev pozna nekatere halal izdelke v Sloveniji, in sicer največ jih je v tej skupini omenilo podjetje TMI Košaki, ki ima manjšo linijo halal izdelkov.

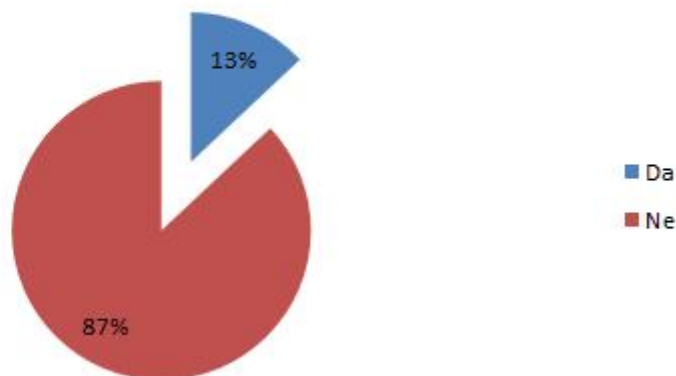
7. Ali kupujete halal izdelke v tujini?

Ali kupujete halal izdelke v tujini?	Število	%
da	18	13
ne	120	87
skupaj	138	100

Tabela 7: Kupovanje halal izdelkov v tujini

Vir: Lasten

Kupovanje halal izdelkov v tujini

Graf 7: Kupovanje halal izdelkov v tujini

Vir: Lasten

Velika večina anketirancev 87 % oziroma 120 vprašanih se za nakup halal izdelkov ne odpravlja v tujino. 18 vprašanih (13 %) pa nakupuje halal izdelke v tujini.

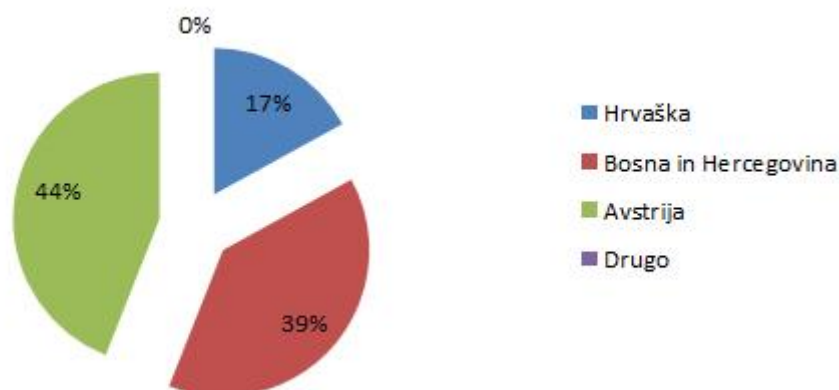
8. Kje v tujini kupujete halal izdelke?

Kje v tujini kupujete halal izdelke?	Število	%
Avstrija	8	44
Bosna in Hercegovina	7	39
Hrvaška	3	17
drugo	0	0
skupaj	18	100

Tabela 8: Kupovanje halal izdelkov v tujini

Vir: Lasten

Kupovanje halal izdelkov v tujini

Graf 8: Kupovanje halal izdelkov v tujini

Vir: Lasten

Največ zanimanja za nakup halal izdelkov v tujini prihaja pri sosednji državi Avstriji, saj se je 44 % anketirancev (8 oseb) opredelilo prav zanjo. 39 % vprašanih je odgovorilo, da kupujejo halal izdelke v Bosni in Hercegovini, glede na dejstvo, da večina slovenskih muslimanov prihaja prav iz te države, kupujejo večinoma ob koriščenju svojega letnega dopusta, ki ga največkrat preživijo prav v Bosni in Hercegovini. 3 anketiranci oziroma 17 % vprašanih pa kupujejo v sosednji Hrvaški.

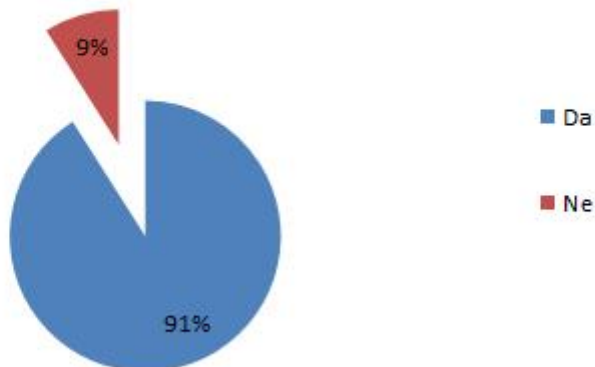
9. Ali bi bili pripravljeni kupovati halal izdelke v Sloveniji?

Pripravljenost kupovanja halal izdelkov v Sloveniji	Število	%
da	126	91
ne	12	9
skupaj	138	100

Tabela 9: Pripravljenost kupovanja halal izdelkov v Sloveniji

Vir: Lasten

Pripravljenost kupovanja halal izdelkov v Sloveniji

Graf 9: Pripravljenost kupovanja halal izdelkov v Sloveniji

Vir: Lasten

126 anketirancev (91 %) bi bilo pripravljenih kupovati halal izdelke, če bi bili na prodajnih policah v Sloveniji, kar pomeni, da je izredno visoko zanimanje za halal izdelke pri nas. Slabih 9 % oziroma 12 anketirancev se za tak nakup ne bi odločilo.

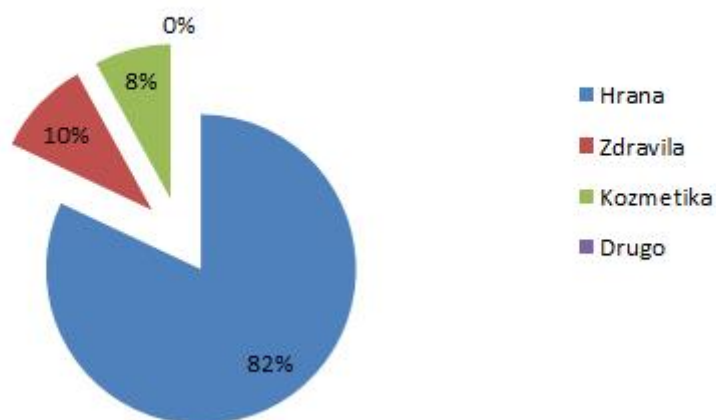
10. Katera skupina halal izdelkov vas najbolj zanima?

Katera skupina halal izdelkov vas najbolj zanima?	Število	%
hrana	113	82
kozmetika	11	8
zdravilo	14	10
drugo	0	0
skupaj	138	100

Tabela 10: Zanimanje za vrsto halal izdelkov

Vir: Lasten

Zanimanje za vrsto halal izdelkov

Graf 10: Zanimanje za vrsto halal izdelkov

Vir: Lasten

113 oziroma 82 % anketirancev je pokazalo največ zanimanja za hrano, kar ne predstavlja velikega presenečenja, saj večina držav po vsem svetu osredotoča svojo halal ponudbo pretežno na prehranbnem področju. 10 % anketirancev bi kupovalo tudi zdravila s halal oznako, medtem pa bi se 8 % vprašanih poleg hrane odločilo tudi za kozmetiko.

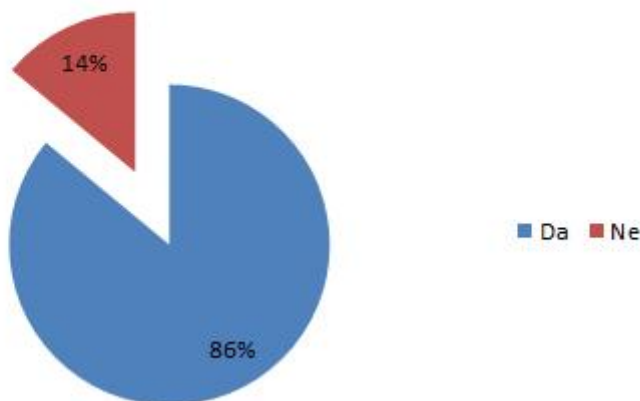
11. Ali bi obiskovali halal restavracije?

Ali bi obiskovali halal restavracije?	Število	%
da	119	86
ne	19	14
skupaj	138	100

Tabela 11: Ali bi obiskovali halal restavracije?

Vir: Lasten

Ali bi obiskovali halal restavracije?

Graf 11: Ali bi obiskovali halal restavracije?

Vir: Lasten

119 vprašanih (86 %) bi bilo pripravljenih obiskovati restavracije, kjer ponujajo svoje halal izdelke, kar pomeni, da je velika večina pripravljena hoditi v tovrstne restavracije, če bi bile na voljo. 14 % anketirancev se za tak obisk ne bi odločilo.

Pri prvem pomembnejšem vprašanju so anketiranci odgovorili, da se jih je 59 % že srečalo z izrazom halal oziroma poznajo koncept halala, pri čemer ugotavljamo, da je v Sloveniji prepoznavnost halala dokaj solidna, želimo pa si, da bila boljša predvsem pri pripadnikih drugih veroizpovedi oziroma nemuslimanom.

Pri vprašanju načina izdelave halal hrane smo ugotovili, da več kot polovica (54 %) pozna način, s katerim se izdeluje halal hrana, kar nam pove, da Sloveniji halal ni popolna neznanka in da so se s ponudbo srečavali v trgovinah.

Slovenci načeloma ne kupujemo halal izdelkov v tujini. Odgovori v anketi so pokazali, da 87 % anketirancev ne kupuje halal izdelkov v tujini, za to se odločajo le redki, predvsem tisti, ki se odpravljajo na dopust pretežno v Bosno in Hercegovino in takrat kupijo večjo količino oziroma kupujejo na zalogo.

Anketirance od vseh izdelkov, ki jih ponuja halal najbolj zanima hrana, saj je tako odgovorilo 82 % anketirancev, kar ne predstavlja nobenega presenečenja. Halal ponuja veliko več kot hrano, ampak gre za prosto dobrino, ki jo je treba vedno zadovoljevati.

Pomembna informacija za raziskavo so odgovori na vprašanje, ali bi bili v Sloveniji pripravljeni kupovati izdelke halal. Po pričakovanjih je na to vprašanje velika večina

(91% anketirancev) odgovorila, da bi se ob povečanju ponudbe posledično odločilo kupovati takšne izdelke. Rezultati dajejo pogumno spodbudo pri uveljavljanju nove linije izdelkov v Sloveniji, saj bi poleg tržne niše dosegli harmonijo med pripadniki islamske veroizpovedi in pa ponudili garantirane izdelke z načinom predelave in porekla s strani vseh pripadnikov drugih etičnih usmerjenosti.

5 OCENA UČINKOV

Raziskava naloge je v veliki meri pokazala trenutno stanje halala v Sloveniji, ki v veliki meri prikazuje, da so se ljudje tu srečali z izrazom halal oziroma halal certifikatom, vendar pa niso našli izdelkov na policah največjih trgovskih ponudnikov pri nas. Trg za halal izdelke v Sloveniji je v veliki meri neizkoriščen in bi bil prava poslovna priložnost tudi v času velike gospodarske krize, saj ljudje moramo jesti, da preživimo. Halal izdelki bi v veliki meri spadali pod dobrine, ki so ključnega pomena za zadovoljevanje človekovih osnovnih potreb. Prav tako bi se s pravo promocijo in ozaveščenostjo prebivalstva Republike Slovenije lahko dobro prodajali in prinesli dobrobit tako pripadnikom islamske veroizpovedi kot tudi drugim slovenskim državljanom.

Pomembno je, da smo pri celotnem procesu, ki je odvisen od povpraševanja, uspešni. Raziskava je pokazala, da bi bili ljudje pripravljeni kupovati, če bi imeli možnost. Pomembna bo filozofija razmišljanja na dolgi rok. Tako v svetu kot tudi v Evropi je islam najhitrejša rastoča vera, torej ne bo nobeno presenečenje, če bo v Sloveniji tudi več pripadnikov islamske veroizpovedi. Vendar to bi bil le začetek, saj je cilj halala ozavestiti vse prebivalce Republike Slovenije o prednostih halal pridelave, da bi sam proces uspel.

Nov proces v Sloveniji bi predstavljal tudi novo tržno nišo, saj bi šlo za nekaj relativno novega in neznanega širši javnosti. Začetek samega procesa bi izhajal iz Islamskega verskega in kulturnega centra, kjer bi na podlagi pobude državljanov izdali certifikate halal in poslali povpraševanje bodočim poslovnim partnerjem. Glede na dejstvo, da nekatera velika slovenska podjetja že imajo izkušnje s takim načinom poslovanja, bi to predstavljalo veliko prednost k uvedbi novega artikla. Za primer bomo navedli Pivko perutninarstvo, saj je v preteklosti že izdelovala halal izdelke za arabski trg, prav tako ima podobne izkušnje Droga Kolinska.

Slika 2: Izdelek Argeta, ki ga ponujajo na arabskem trgu
Vir: http://www.mladina.si/media/www/slike.old/clanki/200307/halal-droga_display.jpg

Slika 3: Odobren halal certifikat Perutnine Ptuj, veljaven od 1. 4. 2005 do 31. 12. 2010

Vir: <http://www.pivkap.si/novice/pivka-perutninarstvo-je- pridobila-certifikat-halal>

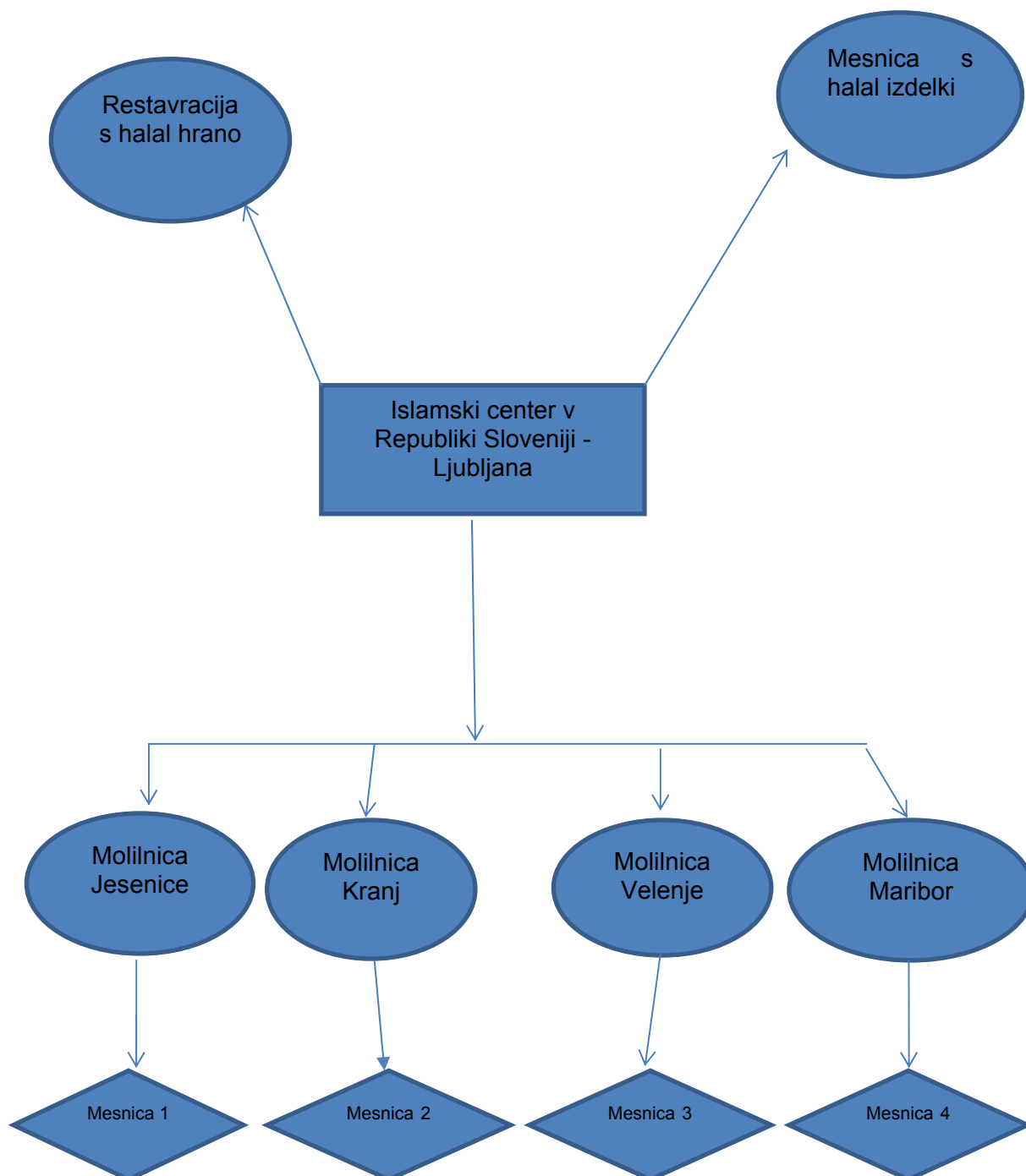
V Sloveniji (kot nakazujejo slike) smo se že srečavali s halalom, vendar je bila promocija preslaba, da bi ljudje začeli kupovati tovrstne izdelke kot denimo na Hrvaškem.

5.2 POGOJI ZA UVEDBO HALAL IZDELKOV

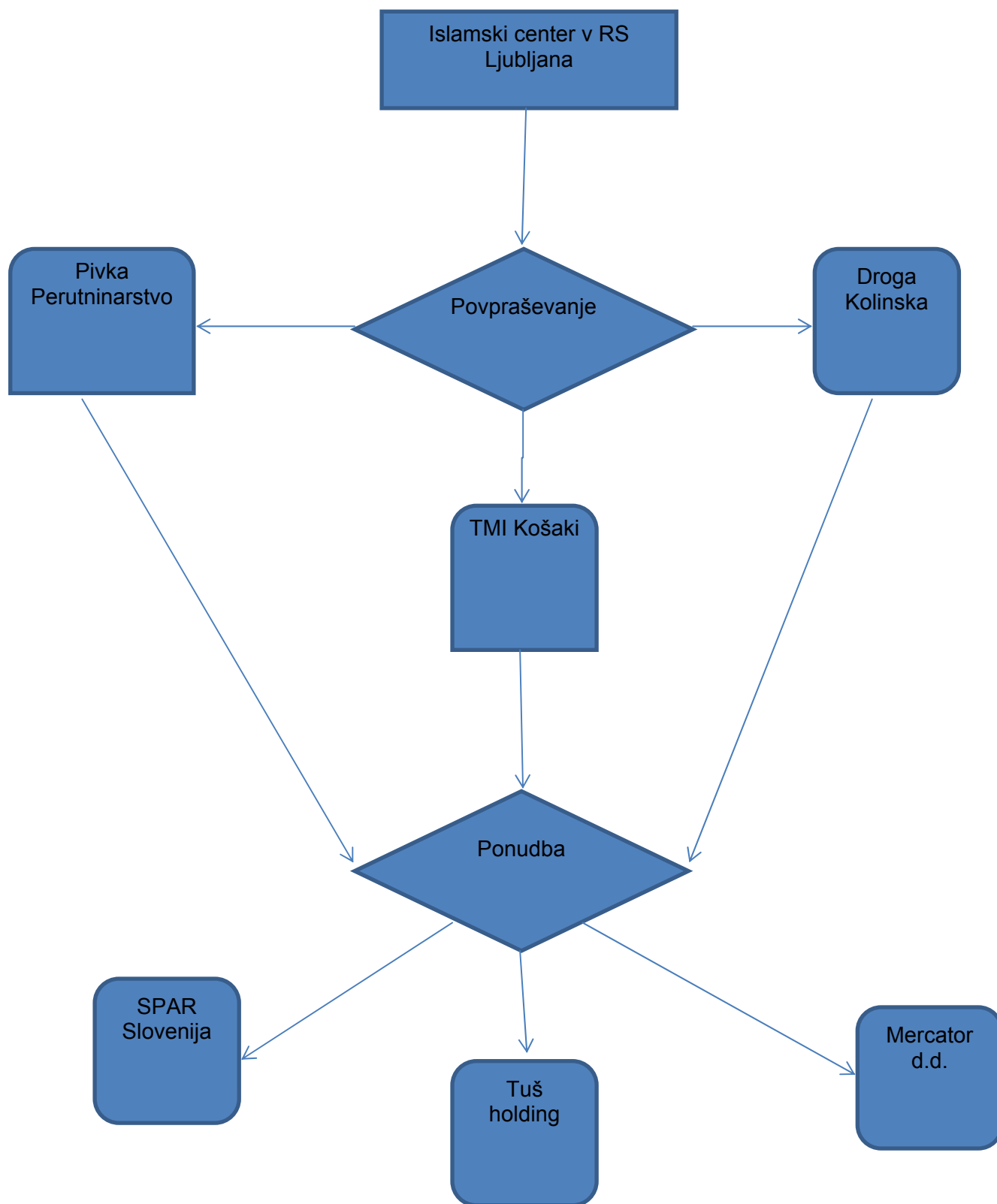
Halal izdelke bi lahko uvedli na podlagi dveh rešitev. Prva bi bila, če bi izhodiščna točka povpraševanja izhajala iz Islamskega verskega in kulturnega centra s sedežem v Ljubljani, kjer bi poleg centra za izvajanje molitvenih obredov imeli tudi mesnico s halal izdelki kot tudi tovrstno restavracijo, ki bi bila za začetek samo ena. Potem bi pod okriljem istega centra izdelke ponujale tudi posamezne molilnice v večjih mestih po Sloveniji, kjer bi bila stopnja pripadnikov islamske veroizpovedi nekoliko večja kot v drugih mestih. Vsaka molilnica bi imela svojo mesnico s halal izdelki, mesnice bi bile poleg Ljubljane na Jesenicah, v Kranju, Velenju in Mariboru. Ko bi prodaja preživela prve »krče«, bi se osredotočili na trženje za ostale prebivalce Republike Slovenije in predstavili prednosti tovrstne hrane preko medijev, reklam, promocij, degustacij ...

Nadaljnja rešitev bi prav tako izhajala iz Islamskega kulturnega in verskega centra s sedežem v Ljubljani, ki bi poslal povpraševanje večjim proizvajalcem mesnih izdelkov, ki so se že srečali s halal certifikatom, in sicer: Perutnina Ptuj, Droga Kolinska in TMI Košaki, kjer bi na konceptu povpraševanja/ponudbe oblikovali trenutno dejansko stanje in bi sami začeli izdelovati linijo izdelkov s halal certifikatom. Nato bi poleg mesnic, ki bi bile pod okriljem centra, svojo linijo izdelkov poslali tudi največjim trgovskim ponudnikom v Sloveniji, kot so: Mercator, Tuš, SPAR Slovenija itd.

Da bi lažje razumeli potek procesa, smo naredili dve shemi, ki nazorno prikazujeta dejanski proces uvedbe.

Slika 4: Proces uvedbe halal izdelka na slovenski trg

Slika 5: Druga različica procesa uvedbe halal izdelka na slovenski trg

6 ZAKLJUČKI

V zaključku lahko zapišemo, da je zanimanje za halal hrano veliko tako s strani muslimanov kot tudi nemuslimanov. Prav tako so certificirani izdelki relativno prepoznavni. Največje zanimanje je bilo po pričakovanjih glede prehrane, saj je ta objektivno pomembnejša za nas v okolju, kjer živimo, veliko zanimanje pa je bilo tudi za gostinske obrate oziroma restavracije. Ponudba po halal izdelkih v Sloveniji je slaba, najbolj prepoznaven ponudnik je TMI Košaki in z izjemo nekaj izdelkov v E.Leclercu, kjer imajo občasen izpad dobave, in manjše mesnice v Ljubljani, je od ponudbe bolj ali manj to vse.

Učinek novega poslovnega procesa bi prinesel pozitivne učinke na več ravneh, saj bi poleg tržne niše posledično prinesel dobro prodajo, več povpraševanja bi pomenilo, da bi bilo treba ponuditi več izdelkov, s čimer bi prišli tudi do nekaj novih delovnih mest, ki so v trenutnem času oziroma stanju prepotrebni za nov zagon gospodarstva. Ob pravi izvedbi in uspehu procesa bi lahko osredotočenost tudi preusmerili na druge oblike halal izdelkov, kot so: kozmetika, zdravila, storitve ... Vedno pa za vzor lahko pogledamo sosednje države oziroma države Evropske unije.

Skratka nov izdelek v okolju, kjer bo število pripadnikov islamske veroizpovedi samo še naraščalo, in v okolju, v katerem izdelki s halal certifikatom niso razviti, vidimo potencialen velik trg z določeno in splošno ciljno publiko.

Ko bi bili osnovni pogoji zadovoljeni, bi imeli predpostavko za nadaljnji razvoj oziroma razširitev na ostale segmente, ki nam ga ponuja halal certifikat. Prodajo bi poleg mesnih izdelkov razširili še na kozmetiko, storitve, zdravila, turizem ...

V Franciji na primer imajo zelo veliko ponudbo restavracij s halal certifikatom kot tudi restavracije s hitro prehrano, sodelujejo pa tudi s velikim franšizam s hitro prehrano (Burger King, McDonald's). Ob predpostavki, da bi bili začetni pogoji izpolnjeni, bi lahko tudi v Sloveniji odprli tovrstne restavracije, kjer bi bilo ob pravilnem trženju zanimanje veliko, kar lahko rečemo na podlagi raziskave, ki smo je izvedli, saj je 86 % anketirancev odgovorilo, da bi bili pripravljeni obiskovati tovrstne restavracije pri nas.

Možna je nadaljnja razširitev v turizem, kjer bi imeli hotele s halal hrano in pijačo kot tudi s kozmetiko. Slovenija ima relativno ugodno geografsko lego in je zelo privlačna za turiste z vseh koncev sveta, vedno več zanimanja pa bo tudi z Bližnjega vzhoda, predvsem iz Dubaja, Katarja, Omana, skratka države, ki slovijo kot bogate investitorke. Vsekakor hotel bi s halal ponudbo pripeljal številne goste z vseh držav. Kot je bilo večkrat omenjeno, bo število pripadnikov islamske veroizpovedi samo še naraščalo in sorazmerno z njim se bo večala tudi ozaveščenost drugih pripadnikov

različnih etičnih skupin, ki imajo negativno mnenje o islamu kot o veri. V kolikor bi nam uspelo pripeljati bogate investitorje, ki večinoma že investirajo po Franciji, Veliki Britaniji, na Hrvaškem, bi bilo vsekakor spodbudno za naše gospodarstvo in pa blaginjo muslimanov kot tudi vseh drugih prebivalcev Slovenije.

Na rešitev je treba gledati predvsem na dolgi rok, saj uvedba relativno novega izdelka na konkurenčnem trgu terja svoj čas in pa seveda investicijo. Raziskava je pokazala, da imajo prebivalci Slovenije, ne glede na etični status, rajši izdelek s kontroliranim zakolom in strogim higienskim certifikatom. To predstavlja veliko prednost pri halal izdelkih, saj kot veleva islamsko pravo, morajo biti vsi zakoli natančno določeni s strani halal certifikata, prav tako nadaljnja obdelava do končnega produkta.

LITERATURA IN VIRI

Knjige:

- AL-Qaradawi, J. (1997). *Halal in Haram v islamu*. Sarajevo: Ljiljan.
- Nasr, H. S. (2007). *Islam: religija, zgodovina in civilizacija*. Maribor: Litera.
- Pašič, A. (2002). *Islam in muslimani v Sloveniji*. Tržič: Učila International.
- Roy, O. (2007). *Globalizirani islam*. Ljubljana: Krtina.
- Thoraval, Y. (1998). *Dictionnaire de civilisation musulmane*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Spletne strani:

- Erznožnik, J. (2011). Halal ali košer? [elektronska izdaja]. *Mladina*, 35.
- Hrvatska gospodarska komora (november 2010). *Certificiranje halal kvalitete*. Pridobljeno 5. 5. 2013 z naslova <http://www2.hgk.hr/komora/hrv/zupkom/split/hgkcms/images/halal%20bro%C5%A1ura.pdf>.
- Ifanca. *Islamic food and Nutrition Concil of America*. Pridobljeno dne 12. 4. 2013 z naslova <http://www.ifanca.org/>.
- Kalčič, Š. *Slovenski muslimani: kdo so, organiziranost in državnopravno normiranje v antropološki presoji*. Pridobljeno 23. 5. 2013 z naslova http://spelakalcic.files.wordpress.com/2009/08/slo_muslimani.pdf.
- Morozov, S. (2013). Podjetja ne izkoriščajo priložnosti [elektronska izdaja]. *Dnevnik*, 26. 4. 2013.
- Pivka perutninarstvo. *PIVKA perutninarstvo je pridobila certifikat halal*. (15. 3. 2005). Pridobljeno 12. 4. 2013 z naslova <http://www.pivkap.si/novice/pivka-perutninarstvo-je-pridobila-certifikat-halal>.
- Šupuk, A. *Svetovanje in posredovanje pri pridobivanju halal certifikata kot poslovna priložnost* (december 2011). Pridobljeno 15. 4. 2013 z naslova <http://www.academia.si/modules/aktualno/uploads/files/ajdin-supuk.pdf>.

PRILOGE

Priloga 1: Anketa

ANKETA

Pozdravljeni!

Sem Demir Adrović, študent Višje strokovne šole B&B v Kranju. Pred vami je anketa, s pomočjo katere si bom pomagal pri izdelavi diplomskega dela z naslovom **Halal izdelki v Sloveniji**. Raziskal bom, kakšna je dejanska ponudba halal izdelkov v Sloveniji, kako poznani so tovrstni izdelki pri nas in ali bi bili pripravljene kupovati halal izdelke ob povečanju ponudbe.

»Halal je izraz iz arabskega jezika, ki pomeni »dovoljeno« oziroma »čisto«. Nanaša se predvsem na vedenje ljudi in živila, ki jih islamsko pravo dovoljuje ali dopušča. Halal živila imajo halal certifikat in niso namenjena samo muslimanom, ampak vsem, ki želijo zdravo in kakovostno hrano. Živila so (v večini gre za mesne izdelke) na podlagi zahtevnih kriterijev halal certifikata strogo kontrolirana od vzreje do samega zakola in je točno določeno ter dokumentirano poreklo živali, način vzreje, način zakola (kdo bo tisti, ki bo zaklal, s kakšnim orodjem) in proces izdelave končnega izdelka.«

1. Spol (prosim obkrožite): M Ž
2. Starost: 20–25, 25–30, 30–40, 40 in več
3. Opredelitev: musliman drugo
4. Ali poznate izraz halal oziroma halal certifikat? DA NE
5. Ali ste seznanjeni z načinom izdelave halal hrane? DA NE
6. Ali poznate kateregakoli ponudnika s halal izdelki v Sloveniji? Če poznate, prosim zapišite?

7. Ali kupujete halal izdelke v tujini? DA NE
8. Kje v tujini kupujete halal izdelke?

9. Ali bi bili pripravljeni kupovati halal izdelke pri nas v Sloveniji? DA NE

10. Katera skupina halal izdelkov vas najbolj zanima? (obkrožite lahko več možnih skupin)

a.) KOZMETIKA

b.) ZDRAVILA

c.) HRANA

d.) DRUGO:

11. Ali bi obiskovali halal restavracije? DA NE

Hvala za
sodelovanje.

KAZALO SLIK

Slika 1: Delitev hrane	4
Slika 2: Izdelek Argeta, ki ga ponujajo na arabskem trgu	22
Slika 3: Odobren halal certifikat Perutnine Ptuj, veljaven od 1. 4. 2005 do 31. 12. 2010	22
Slika 4: Proces uvedbe halal izdelka na slovenski trg.....	24
Slika 5: Druga različica procesa uvedbe halal izdelka na slovenski trg	25

KAZALO TABEL

TABELA 1: SPOL ANKETIRANCA	10
TABELA 2: STAROST ANKETIRANCEV	10
TABELA 3: OPREDELITEV	11
TABELA 4: POZNAVANJE HALALA.....	12
TABELA 5: POZNAVANJE NAČINA IZDELAVE HALAL HRANE	13
TABELA 6: POZNAVANJE HALAL PONUDNIKOV V SLOVENIJI	14
TABELA 7: KUPOVANJE HALAL IZDELKOV V TUJINI	15
TABELA 8: KUPOVANJE HALAL IZDELKOV V TUJINI.....	16
TABELA 9: PRIPRAVLJENOST KUPOVANJA HALAL IZDELKOV V SLOVENIJI..	17
TABELA 10: ZANIMANJE ZA VRSTO HALAL IZDELKOV	18
TABELA 11: ALI BI OBISKOVALI HALAL RESTAVRACIJE?	19

KAZALO GRAFOV

GRAF 1: SPOL	10
GRAF 2: STAROST	11
GRAF 3: OPREDELITEV	12
GRAF 4: POZNAVANJE HALALA	13
GRAF 5: POZNAVANJE NAČINA IZDELAVE HALAL HRANE	14
GRAF 6: POZNAVANJE HALAL IZDELKOV V SLOVENIJI	15
GRAF 7: KUPOVANJE HALAL IZDELKOV V TUJINI.....	16
GRAF 8: KUPOVANJE HALAL IZDELKOV V TUJINI.....	17
GRAF 9: PRIPRAVLJENOST KUPOVANJA HALAL IZDELKOV V SLOVENIJI	18
GRAF 10: ZANIMANJE ZA VRSTO HALAL IZDELKOV.....	19
GRAF 11: ALI BI OBISKOVALI HALAL RESTAVRACIJE?	20